

ПРВА

19 Sp 2584.1/RH

З Н А Н Я

ЗА

ОСНОВНЕ СРБСКЕ ШКОЛЕ

Прегледано и одобрено школскомъ комисіомъ.

Цена е 50. пара.

БЕОГРАДЪ.

При Књигопечатњи Княжества Србскогъ

1 8 5 3.

П 3

ИЗДАНИЕ
И. П. А. И. Э.
ИЗДАТЕЛЬСТВО
ИЗДАТЕЛЬСТВО

№ 1144005

Глава прва.

§. 1.

О Богу, вѣри и нравственности.

Пытанѣ. Какву намъ ползу приноси воспитаніе?

Одговоръ. Воспитаніе облагораѣва душу и срце човека, изобраѣжава разумъ и ѣговъ, и улива му любовь къ мудрости и добродѣтели. Едномъ рѣчи, цѣль е воспитанія, да будемо добри христіяни, поштени люди, и полезни граѣани.

П. Шта е основъ мудрости?

О. Основъ мудрости есть стра' Божій.

П. Шта е Богъ?

О. Богъ е твораць свію тварій. Онъ познае све мысли наше и види сва дѣла наша.

П. Кое су прве дужности наше према Богу?

О. Прве дужности наше према Богу єсу, да га познамо, да га любимо, и да заповѣди нѣгове испуњавамо.

П. Какве ћемо одтудъ користи имати, ако дужности наше према Богу точно испуњавамо?

О. Мы ћемо онда бити срећни на овомъ свету, и приправићемо себи вѣчно блаженство за другій животъ.

П. Како ћемо познати дужности наше према Богу?

О. Помоћу наше православне вѣре.

П. Чему насъ іоштъ вѣра наша учи?

О. Вѣра наша учи насъ іоштъ, да познамо дужности наше према родителъима, и према ближњима, и према нама самима.

П. Како се зове она часть вѣре, која насъ учи да познамо дужности наше према ближньима и према нама самима?

О. Зове се нравственность или моралъ.

П. Коя е укратко наука нравственности?

О. Цела наука нравственности може се сватити у ово неколико речій :

Не чини другима оно, што не желишъ, да теби други чине. Све што желишъ, да теби други чине, чини и ты другима.

§ 2.

О петъ чувствама.

П. На koliko начина можемо мы оно осетити, што насъ окружава?

О. На петъ начина; зато намъ е Богъ дао петъ чувства.

П. Коя су то чувства?

О. То су: видъ, слухъ, вкусъ, мирисъ и осећанъ.

П. Шта є то орудіє чувства?

О. Орудіє чувства зове се она часть тѣла нашегъ, помоћу кое нешто осећамо.

П. Изброй ми та орудія?

О. Око є орудіє вида. Уво є орудіє слуха. Ёзикъ и небце орудія су вкуса. Носъ є орудіє мириса, а рука є главно орудіє осећаня.

Глава друга.

§. 1.

О б р о є в и м а.

П. Како се зову броєви одъ єданъ до сто?

О. Броєви ови зову се:

Єданъ, два, три, четири, петъ, шесть, седамъ, осамъ, деветъ, де-

сетъ, еданаестъ, дванаестъ, трин-
 естъ, четрнаестъ, петнаестъ, шест-
 наестъ, седамнаестъ, осамнаестъ,
 деветнаестъ,
 двадесетъ,
 тридесетъ,
 четрдесетъ,
 петдесетъ,
 шестдесетъ.
 седамдесетъ,
 осамдесетъ,
 деветдесетъ,
 сто.

и еданъ, и два, и
 три, и четири, и
 петъ, и шестъ, и
 седамъ, и осамъ, и
 деветъ.

П. Знашъ ли ми казати, како
 се брой далъ преко стотине?

О. Треба найпре казати *сто*,
 па после додавати оне већъ поме-
 нуте броеве до деветдесетъ и де-
 ветъ. Затимъ се каже *двеста*.

П. А како се брой?

Одъ двеста до триста,
 Одъ триста до четири стотине,
 Одъ четири стотине до петъ сто-
 тина,

Одъ петъ стотина до шесть сто-
тина,

Одъ шесть стотина до седамъ сто-
тина,

Одъ седамъ стотина до осамъ сто-
тина,

Одъ осамъ стотина до деветъ сто-
тина,

Одъ деветъ стотина до деветъ сто-
тина деветдесетъ и деветъ?

О. Онако исто као одъ стоти-
не до двеста, то есть, после две-
ста, триста и тако далъ, додаю се
броєви одъ еданъ до деветдесетъ
и деветъ. — Кадъ се каже деветъ
стотина деветдесетъ и деветъ, он-
да долази *хиляда* или *тисућа*.

П. Како се брои после хиляде?

О. Са хилядама брои се онако
исто као што се брояло са стоти-
нама, до хиляду хиляда, коє чини
миліонъ.

П. Колико чини хиляду хиляда
миліона?

О. Хиляду хиляда' милиона чини єданъ биліонъ.

§. 3.

О б р о й н ы м ъ з н а ц и м а .

П. Шта су то бройни знаци?

О. Бройни су знаци они, коима се мы служимо, да означимо различне броеве.

П. Колико има бройны знакова?

О. Бройны знакова има десетъ, а то су:

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 0.

1 означава брой єданъ.

2 означава брой два.

3 означава брой три.

4 означава брой четири.

5 означава брой петъ.

6 означава брой шесть.

7 означава брой седамъ.

8 означава брой осамъ.

9 означава брой деветъ.

Овай знакъ 0, кои се нула зове, не означава никакавъ брой, но кадъ се дода другимъ знацима, онда означава различне броеве.

П. Како ћешъ означити брой десетъ?

О. Брой десетъ означава се, кадъ се нула постави съ десне стране знака 1; на примѣръ: 10.

П. А како ћешъ написати слѣдуюће броеве до двадесетъ?

О. Место нуле треба поставити знакове 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, и 9, еданъ поредъ другогъ, тако, да на место 10. добіемъ слѣдуюћій составъ броева:

11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19,
И то ће значити: еданаестъ, дванаестъ, тринаестъ, четрнаестъ, петнаестъ, шестнаестъ, седамнаестъ, осамнаестъ, деветнаестъ.

П. Како ћешъ написати брое-

сетъ, петдесетъ, шестдесетъ, седамдесетъ, осамдесетъ и деветдесетъ?

О. Треба поставити єдну нулу съ десне стране знакова 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, као што слѣдує:

20, 30, 40, 50, 60, 70, 80, 90,

Па ће то значити: двадесетъ, тридесетъ, четрдесетъ, петдесетъ, шестдесетъ, седамдесетъ, осамдесетъ, деветдесетъ.

П. Како ћешъ написати друге броєве између двадесетъ и тридесетъ, између тридесетъ и четрдесетъ, између четрдесетъ и петдесетъ, између петдесетъ и шестдесетъ, између шестдесетъ и седамдесетъ, између седамдесетъ и осамдесетъ, између осамдесетъ и деветдесетъ, најпоследє између деветдесетъ и сто?

О. Поступаћу онако исто, као што самъ чинію, кадъ самъ хтео написати броєве између десетъ и

ле знакове 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9,
 єданъ за другимъ, па онда
 место 20, двадесеть,
 имаћу 21, двадесеть и єданъ,
 „ „ 22, двадесеть и два,
 „ „ 23, двадесеть и три,
 „ „ 24, двадесеть и четири,
 „ „ 25, двадесеть и петъ,
 „ „ 26, двадесеть и шесть,
 „ „ 27, двадесеть и седамъ,
 „ „ 28, двадесеть и осамъ,
 „ „ 29, двадесеть и деветъ,
 место 30, тридесеть,
 имаћу 31, тридесеть и єданъ,
 „ „ 32, тридесеть и два,
 „ „ 33, тридесеть и три,
 „ „ 34, тридесеть и четири,
 „ „ 35, тридесеть и петъ,
 „ „ 36, тридесеть и шесть,
 „ „ 37, тридесеть и седамъ,
 „ „ 38, тридесеть и осамъ,
 „ „ 39, тридесеть и деветъ,
 место 40, четрдесеть,
 „ „ 41, четрдесеть и єданъ

- имаћу 42, четрдесеть и два,
 „ „ 43, четрдесеть и три,
 „ „ 44, четрдесеть и четири,
 „ „ 45, четрдесеть и петъ,
 „ „ 46, четрдесеть и шесть,
 „ „ 47, четрдесеть и седамъ,
 „ „ 48, четрдесеть и осамъ,
 „ „ 49, четрдесеть и деветъ,
 место 50, петдесеть,
 имаћу 51, петдесеть и еданъ,
 „ „ 52, петдесеть и два,
 „ „ 53, петдесеть и три,
 „ „ 54, петдесеть и четири,
 „ „ 55, петдесеть и петъ,
 „ „ 56, петдесеть и шесть,
 „ „ 57, петдесеть и седамъ,
 „ „ 58, петдесеть и осамъ,
 „ „ 59, петдесеть и деветъ,
 место 60, шестдесеть,
 имаћу 61, шестдесеть и еданъ,
 „ „ 62, шестдесеть и два,
 „ „ 63, шестдесеть и три,
 „ „ 64, шестдесеть и четири,
 „ „ 65, шестдесеть и петъ

- имаѹу 66, шестдесеть и шесть,
 „ „ 67, шестдесеть и седамъ,
 „ „ 68, шестдесеть и осамъ,
 „ „ 69, шестдесеть и деветъ,
 место 70, седамдесеть,
 имаѹу 71, седамдесеть и еданъ,
 „ „ 72, седамдесеть и два,
 „ „ 73, седамдесеть и три,
 „ „ 74, седамдесеть и четири,
 „ „ 75, седамдесеть и петъ,
 „ „ 76, седамдесеть и шесть,
 „ „ 77, седамдесеть и седамъ,
 „ „ 78, седамдесеть и осамъ,
 „ „ 79, седамдесеть и деветъ,
 место 80, осамдесеть,
 имаѹу 81, осамдесеть и еданъ,
 „ „ 83, осамдесеть и два,
 „ „ 83, осамдесеть и три,
 „ „ 84, осамдесеть и четири,
 „ „ 85, осамдесеть и петъ,
 „ „ 86, осамдесеть и шесть,
 „ „ 87, осамдесеть и седамъ,
 „ „ 88, осамдесеть и осамъ,
 „ „ 89, осамдесеть и деветъ,

место 90, деветдесетъ,
 имаћу 91, деветдесетъ и еданъ,
 „ „ 92, деветдесетъ и два,
 „ „ 93, деветдесетъ и три,
 „ „ 94, деветдесетъ и четири,
 „ „ 95, деветдесетъ и петъ,
 „ „ 96, деветдесетъ и шесть,
 „ „ 97, деветдесетъ и седамъ,
 „ „ 98, деветдесетъ и осамъ,
 „ „ 99, деветдесетъ и деветъ.

П. Како ћешъ написати брой
 сто?

О. Поставићу две нуле съ де-
 сие стране знака 1; овако: 100.

П. Колико има струка бройны
 знакова?

О. Бройны знаци двостручни
 су, едни се зову *арапски*, и то су
 они, о којима смо мало пре говори-
 ли, а други се зову *римски*, и то
 су слѣдуюћи:

I	V	X	L	C	D	M
еданъ,	петъ,	десетъ,	петъ	сто,	петъ	хляда.
		десетъ,		стотина,		

Ево ово е сравненіе између арабски и римски знакова:

Арабски знаци:

Римски знаци:

1	I
2	II
3	III
4	IV
5	V
6	VI
7	VII
8	VIII
9	IX
10	X
11	XI
12	XII
13	XIII
14	XIV
15	XV
16	XVI
17	XVII
18	XVIII
19	XIX
20	XX
21	XXI
22	XXII
23	XXIII
24	XXIV

Арабски знаци :

Римски знаци :

25	XXV
26	XXVI
27	XXVII
28	XXVIII
29	XXIX
30	XXX
40	XL
50	L
60	LX
70	LXX
80	LXXX
90	XC
100	C
500	D
1000	M

§. 3.

О Р а ч у н у.

П. Мы смо видели, да су бройни знаци зато, да намъ предъ очи ставе све броеве, и да намъ рачунъ олакшаю. Шта є основъ целогъ рачуна?

О. Основъ целогъ рачуна єсу четири начина дѣланя, или четири проста вида.

П. Кои су то видови?

О. 1. Сабиранѣ, 2. одузимањѣ,
3. умножаванѣ, 4. деленѣ.

П. Шта е сабиранѣ?

О. Сабиранѣ е скуплянѣ више броева уедно. На примѣрѣ, кадѣ кажемо, два и два чини четири, — онда сабирамо.

П. Шта е одузимањѣ?

О. Одузимањѣ зове се оно правило, по коме се заданый маный брой, одѣ другога већегъ броя одузима. На примѣрѣ, кадѣ кажемо, шесть одѣ деветъ остае три, — онда одузимамо.

П. Шта е умножаванѣ?

О. Умножаванѣ е оно дѣланѣ, кадѣ се еданѣ заданый брой толико пута узме, колико другий заданый брой има у себи единица. На примѣрѣ, кадѣ кажемо, трипута шесть чини осамнаестѣ, — онда умножавамо.

П. Шта е деленѣ?

О. Деленѣ е оно правило, кадѣ се еданѣ брой на више равны частій подели. На примѣръ, кадѣ пытамо, брой петѣ колико се пута садржи у тридесетѣ? одговорѣ: шесть пута, — онда делимо.

П. Шта е одвећѣ нужно при свакомѣ рачуну?

О. При свакомѣ рачуну веома нужно е, да се таблице: сабира-
ня, одузиманя, умножаваня и деле-
ня врло добро на изусть знаду.

1.

Таблица Сабирания.

1	и	1	всу	2	4	и	4	всу	8
1	—	2	—	3	4	—	5	—	9
1	—	3	—	4	4	—	6	—	10
1	—	4	—	5	4	—	7	—	11
1	—	5	—	6	4	—	8	—	12
1	—	6	—	7	4	—	9	—	13
1	—	7	—	8					
1	—	8	—	9	5	и	5	всу	10
1	—	9	—	10	5	—	6	—	11
					5	—	7	—	12
2	и	2	всу	4	5	—	8	—	13
2	—	3	—	5	5	—	9	—	14
2	—	4	—	6					
2	—	5	—	7	6	и	6	всу	12
2	—	6	—	8	6	—	7	—	13
2	—	7	—	9	6	—	8	—	14
2	—	8	—	10	6	—	9	—	15
2	—	9	—	11					
					7	и	7	всу	14
3	и	3	всу	6	7	—	8	—	15
3	—	4	—	7	7	—	9	—	16
3	—	5	—	8					
3	—	6	—	9	8	и	8	всу	16
3	—	7	—	10	8	—	9	—	17
3	—	8	—	11					
3	—	9	—	12	9	и	9	всу	18

2.

Таблица Одузimana.

1	одъ	2	остае	1	3	одъ	10	остае	7
1	—	3	—	2	3	—	11	—	8
1	—	4	—	3	3	—	12	—	9
1	—	5	—	4	<hr/>				
1	—	6	—	5	4	одъ	5	остае	1
1	—	7	—	6	4	—	6	—	2
1	—	8	—	7	4	—	7	—	3
1	—	9	—	8	4	—	8	—	4
1	—	10	—	9	4	—	9	—	5
<hr/>					4	—	10	—	6
2	одъ	3	остае	1	4	—	11	—	7
2	—	4	—	2	4	—	12	—	8
2	—	5	—	3	4	—	13	—	9
2	—	6	—	4	<hr/>				
2	—	7	—	5	5	одъ	6	остае	1
2	—	8	—	6	5	—	7	—	2
2	—	9	—	7	5	—	8	—	3
2	—	10	—	8	5	—	9	—	4
2	—	11	—	9	5	—	10	—	5
<hr/>					5	—	11	—	6
3	одъ	4	остае	1	5	—	12	—	7
3	—	5	—	2	5	—	13	—	
3	—	6	—	3	5	—	14	—	9
3	—	7	—	4	<hr/>				
3	—	8	—	5	6	одъ	7	остае	1
3	—	9	—	6	6	—	8	—	2

6	одъ	9	остае	3	8	одъ	10	остае	2
6	—	10	—	4	8	—	11	—	3
6	—	11	—	5	8	—	12	—	4
6	—	12	—	6	8	—	13	—	5
6	—	13	—	7	8	—	14	—	6
6	—	14	—	8	8	—	15	—	7
6	—	15	—	9	8	—	16	—	8
					8	—	17	—	9

7	одъ	8	остае	1	9	одъ	10	остае	1
7	—	9	—	2	9	—	11	—	2
7	—	10	—	3	9	—	12	—	3
7	—	11	—	4	9	—	13	—	4
7	—	12	—	5	9	—	14	—	5
7	—	13	—	6	9	—	15	—	6
7	—	14	—	7	9	—	16	—	7
7	—	15	—	8	9	—	17	—	8
7	—	16	—	9	9	—	18	—	9

8	одъ	9	остае	1
---	-----	---	-------	---

4.

Таблица умножavanja.

1	путь	1	есть	1	5	пута	5	есу	25
2	—	2	—	4	5	—	6	—	30
2	—	3	—	6	5	—	7	—	35
2	—	4	—	8	5	—	8	—	40
2	—	5	—	10	5	—	9	—	45
2	—	6	—	12	5	—	10	—	50
2	—	7	—	14					
2	—	8	—	16	6	пута	6	есу	36
2	—	9	—	18	6	—	7	—	42
2	—	10	—	20	6	—	8	—	48
<hr/>					6	—	9	—	54
3	путь	3	есу	9	6	—	10	—	60
3	—	4	—	12					
3	—	5	—	15	7	пута	7	есу	49
3	—	6	—	18	7	—	8	—	56
3	—	7	—	21	7	—	9	—	63
3	—	8	—	24	7	—	10	—	70
3	—	9	—	27					
3	—	10	—	30	8	пута	8	есу	64
<hr/>					8	—	9	—	72
4	пута	4	есу	16	8	—	10	—	80
4	—	5	—	20					
4	—	6	—	24	9	пута	9	есу	81
4	—	7	—	28	9	—	10	—	90
4	—	8	—	32					
4	—	9	—	36	10	пута	10	есу	100
4	—	10	—	40	10	—	100	—	1000
					10	100.000	—	миліонъ.	

Таблица Деленя.

2 у	4 иде	2 путь	5 у	10 иде	2 путь
2 —	6 —	3 —	5 —	15 —	3 —
2 —	8 —	4 пута	5 —	20 —	4 пута
2 —	10 —	5 —	5 —	25 —	5 —
2 —	12 —	6 —	5 —	30 —	6 —
2 —	14 —	7 —	5 —	35 —	7 —
2 —	16 —	8 —	5 —	40 —	8 —
2 —	18 —	9 —	5 —	45 —	9 —
<hr/>			<hr/>		
3 у	6 иде	2 путь	6 у	12 иде	2 путь
3 —	9 —	3 —	6 —	18 —	3 —
3 —	12 —	4 пута	6 —	24 —	4 пута
3 —	15 —	5 —	6 —	30 —	5 —
3 —	18 —	6 —	6 —	36 —	6 —
3 —	21 —	7 —	6 —	42 —	7 —
3 —	24 —	8 —	6 —	48 —	8 —
3 —	27 —	9 —	6 —	54 —	9 —
<hr/>			<hr/>		
4 у	8 иде	2 путь	7 у	14 иде	2 путь
4 —	12 —	3 —	7 —	21 —	3 —
4 —	16 —	4 пута	7 —	28 —	4 пута
4 —	20 —	5 —	7 —	35 —	5 —
4 —	24 —	6 —	7 —	42 —	6 —
4 —	28 —	7 —	7 —	49 —	7 —
4 —	32 —	8 —	7 —	56 —	8 —
4 —	36 —	9 —	7 —	63 —	9 —

8	у	16	иде	2	путъ	9	у	18	иде	2	путъ
8	—	24	—	3	—	9	—	27	—	3	—
8	—	32	—	4	пута	9	—	36	—	4	пута
8	—	40	—	5	—	9	—	45	—	5	—
8	—	48	—	6	—	9	—	54	—	6	—
8	—	56	—	7	—	9	—	63	—	7	—
8	—	64	—	8	—	9	—	72	—	8	—
8	—	72	—	9	—	9	—	81	—	9	—

Глава треѣа.

§. 1.

О времену и нѣговымъ
частима.

П. Како делимо време?

О. На столѣтія, године, месеце,
ведмице, дане, сате, минуте, и се-
кунде.

П. Шта є столѣтіє?

О. Столѣтіє или векъ време є
одъ сто година.

П. Шта є година?

О. Година є време одъ двана-
есть месяцій.

П. Шта є месяцъ?

О. Месяць є време одъ три-
десеть дана.

П. Како се зову тій дванаесть
месяцій.

О. Зову се: Януаръ. Фебруаръ,
Мартъ, Апрель, Май, Юній, Юлій,
Августъ, Септемберъ, Октоберъ,
Новемберъ и Децемберъ.

П. Шта є седмица или неделя?

О. Седмица є време одъ се-
дамъ дана.

П. Колико има седмица у єд-
ной години?

О. Има петдесеть и две.

П. Како се зову оны седамъ
дана у седмици?

О. Понеделякъ, уторакъ, сре-
да, четвртакъ, петакъ, субота и
неделя.

§. 2.

О години.

П. Кадъ починѣ година?

О. Свака година починѣ се првога Януара, и тай се данъ зове *ново лѣто*.

П. Колико има дана у ѣдной години?

О. Има триста шесетъ и петъ дана, и до шесть сатій.

П. Шта бива съ оны шесть сатій?

О. Они у четири године чине ѣданъ данъ више; зато свака четврта година има триста шестдесетъ и шесть дана.

П. Како се зове година, коя има триста шестдесетъ и шесть дана?

О. Зове се *преступна година*.

П. Како се зове година, коя има само триста шестдесетъ и петъ дана?

О. Зове се *проста година*.

§. 3.

О годишњимъ временама.

П. Како се природно дели година ?

О. Година се дели по природи на четири части, кое се зову годишња времена.

П. А како се именуо ова годишња времена ?

О. Пролеће, лето, есенъ, и зима.

П. Шта бива у свакомъ годишњимъ времену ?

О. У пролеће цела природа оживљава, све се зелени и цвета. — У лето е велика врућина; онда се трава коси и жито жнѣ. — У есенъ беру се виногради, кукурузи, шљиве и друго воће. — У зиму е врло ладно; онда сви готово пољски послови престаю, и снегъ све покрива.

П. Колико трае свако годишнѣ време ?

О. Свако годишнѣ време трае три месеца.

П. Кадѣ починю и кадѣ се свршую годишня времена?

О. Пролеће починѣ деветогѣ Марта, и свршава се деветогѣ Юнія.

Лето починѣ деветогѣ Юнія, и свршава се деветогѣ Септембра.

Бсень починѣ деветогѣ Септембра, а свршава се деветогѣ Децембра.

Зима починѣ деветогѣ Децембра, и свршава се деветогѣ Марта.

§, 4.

О месецима и данима.

П. Колико има месециј у години?

О. Има дванаестъ.

П. Колико е дана у єдномѣ месецу?

О. Седамъ месецій имаю по тридесетъ и єданъ данъ, и то су: Януаръ, Мартъ, Май, Юлій, Августъ, Октоберъ и Децемберъ.

Четири месеца имаю по тридесетъ дана, и то су; Апрельъ, Юній, Септемберъ и Новемберъ. Само мѣсець Фебруаръ има двадесетъ и осамъ, или двадесетъ и деветъ дана, како є кадъ година, или проста или преступна.

П. Шта є данъ?

О. Данъ є време одъ двадесетъ и четири сата.

Речь *данъ* има іоштъ єданъ смысао, и значи време, одкако се сунце роди, па докъ не зађе. И у овомъ значеню данъ се разликує одъ ноћи.

П. Шта є сумрачакъ?

О. Сумрачакъ є слаба она светлостъ, коя бива, кадъ се ютромъ и вечеромъ данъ одъ ноћи дели.

П. Шта є зора ?

О. Зора є, кадъ стане свитати.

П. Како се дели данъ ?

О. Данъ се дели на ютро , по-
дне, вече и ноћъ.

П. Како се іоштъ другчіє де-
ли данъ ?

О. Данъ се дели іоштъ на два-
десетъ и четири равне части, коє
се сати зову.

П. Како се дели сатъ ?

О. Сатъ се дели на шестдесетъ
минутій. Минуть се пакъ дели на
шестдесетъ секундій.

Глава четвѣрта.

§. 1.

О Астрономіи и небеснымъ
тѣлесама.

П. Шта разумевамо мы подъ
овомъ речи светъ ?

О. Подъ томъ речи *светъ* разумевамо небо и землю, и све што се на небу и на земљи налази. *Светъ* є тако великій, да му нема края, нити се може измерити.

П. Како се зове она наука, која насъ учи, да познамо небо и небесна тѣлеса?

О. Та наука зове се *Астрономія*.

П. Чему насъ учи дакле *Астрономія*?

О. *Астрономія* учи насъ, да познамо небесна тѣлеса, нѣгово положенѣ, нѣговъ видъ, нѣгову дальину, и нѣгово кретанѣ.

П. Шта є небо?

О. Небо є она часть света, која є надъ нашомъ главомъ и око насъ, и у којој се налази сунце, месецъ и све звезде.

П. Ёсу ли све звезде еднаке; каква є разлика међу њима?

О. Неке су звезде *светле*, а друге *тавне*. *Светле* су звезде непо-

кретне и осветляваю оне звезде, коє се око нѣи окрећу. Тавне су звезде напротивъ покретне, и добываю светлость одъ други звезда. И сунце є наше єдна одъ светлы и непокретны звезда, оно осветлява нашу землю, мѣсець и друге звезде, коє се око нѣга окрећу.

§. 2.

О сунцу.

П. Какво є сунце?

О. Сунце є округло, као каква лопта.

П. Є ли сунце непокретно?

О. Єсть заиста, премда се нама чини, да се оно око землѣ наше окреће.

П. Па зашто се говори, да се сунце рађа и да залази?

О. Зато, што се нама тако чини; но сунце стои увекъ на єдномъ месту, нити се рађа, нити за-

лази. Напротивъ, земля се наша свака двадесетъ и четири сата око себе окреће, и у томъ окретаню обрће постепено сунцу све своје стране. Одтуда бива данъ и ноћъ.

П. Окреће ли се јоштъ како наша земля?

О. Земля се поредъ тога окреће око сунца, и то окретанъ свршава она за годину дана. Одтуда постаю кодъ насъ четири годишња времена.

§. 3.

О звездама, планетама и кометама.

П. Шта су звезде?

О. Звезде су сјајне оне точке, које се светле на небу.

П. Зашто се звезде чине да су онако малене?

О. Зато, што су одвећъ далеко одъ землѣ.

П. Како се деле ове звезде?

О. Оне се деле на *непокретне* звезде, и на *планете* или *покретне* звезде.

П. Шта су *непокретне* звезде?

О. *Непокретне* су звезде оне, које увекъ на *ѣдномъ* месту стоје, и које се одъ планета и други *покретны* звезда у томе разликую, што место своје међу прочимъ звездама неменяю, докъ се ове *непрестано* мичу. Такове *непокретне* звезде есу оне, које *нашъ* народъ зове: *родина* кола, *влашчићи*, *штабци*. И *кумова* слама *није* ништа друго него *множество* *таковы* звезда.

П. Можемо ли знати, колико има звезда на небу?

О. Неможемо, *еръ* *ій* има *веома* много, тако, да се избројати немогу; а и *одвећъ* су далеко одъ насъ.

П. Шта су *планете*?

О. *Планете* су *тавне* звезде, које се *непрестано* движу. Оне се

движенію свомъ окрећу око сунца, и одъ нѣга свѣтлость свою добываю, те се зато и видити могу.

П. Колико има главны плане-та, коє се око сунца окрећу?

О. Има іѣ єданаєсть, и то су: Меркуръ, Венера, наша Земля, Марсъ, Опитеръ, Сатурнъ, Уранъ, Церера, Таласъ, Юнона, и Веста.

П. Шта су комете?

О. И то су тавне звезде, коє свѣтлость свою одъ други звезда добываю, и разликую се тиме, што за собомъ нешто на подобіє репа зуку, зато іѣ народъ и зове репате звезде.

П. Да ли то, кадъ се репате звезде виде, предсказує какавъ великій догађай?

О. Простъ народъ говори, да ће се онда нешто важно и чудно догодити, али то ніє истина, и то, што се оне тако редко виђаю, збогъ

тога є, што є нѣіовъ путь врло
далекъ.

П. Знашъ ли ми казати, шта
су споредне планете или пратиоци

О. То су оне планете, коє с
окрећу око друге какве главне пла
нете, па съ нѣомъ заєдно окрећу
се у исто време око сунца и зову
се месеци.

П. Коє су главне планете, ко
имаю своє пратиоце?

О. Меркуръ има четири прати
оца, Сатурнъ седамъ, Уранъ шесть
а Земля наша има само єдног
пратиоца, и то є нашъ месецъ.

§. 2.

О Месецу.

П. Шта, є месецъ?

О. Месецъ є округло небесно
тѣло, подобно нашой земльи.

П. Овако, као што месецъ ви
димо, є ли онъ већій одъ други
планета?

О. Месець є маньій одъ други планета, но нама се чини да є већій, зато што намъ є ближій него друге планете.

П. Како се окреће месець?

О. Месець се окреће око землѣ за двадесетъ и седамъ дана, седамъ сатій, и четрдесетъ и три минута, а за годину дана окрене се онъ око сунца заєдно са нашомъ земљомъ као нѣнъ пратиоць.

П. Зашто се месець показує часъ округао, а часъ као српъ?

О. Казали смо, да є месець мрачно тѣло, и да светлостъ свою одъ сунца добія. Зато обртаюћи се онъ око сунца са нашомъ земљомъ, мы само оне части нѣгове видимо, коє су одъ сунца осветлѣне. Зато видимо часъ цео месець, часъ половину, часъ врло мало, а часъ нимало.

П. Шта ће то рећи новъ месець или мена, и пунъ месець?

О. Каже се да є новъ мѣсецъ, кадъ се онъ никако не види, зато, што є онда нама окренута она нѣгова половина, која є тавна, па се не види. — Каже се пакъ да є пунъ мѣсецъ, кадъ є она половина мѣсеца нама окренута, која є одъ сунца осветлѣна. Кадъ се новъ мѣсецъ првый путъ као српъ покаже, зове се *младъ мѣсецъ*, кои єднако расте, докъ се не испуни, а кадъ се пунъ мѣсецъ опетъ стане губити, зове се *уштапъ*.

П. Окретанѣ мѣсеца шта іоштъ проузрокує?

О. Окретанѣ мѣсеца проузрокує іоштъ помраченіє мѣсеца и сунца.

П. Кадъ бива помраченіє мѣсеца?

О. Помраченіє мѣсеца бива, кадъ земля у окретаню свомъ дође тако између сунца и мѣсеца, да

она за неко време заклони сунчану светлостъ, коіомъ в мѣсець осветлѣнъ быо, и баца на нѣга свою сенку.

П. А кадъ бѣва помраченіе сунца?

О. Помраченіе сунца бѣва, кадъ мѣсець у окретаню свомъ дође тако између сунца и наше землѣ, да намъ за неко време светлостъ сунца сакріе, и онда кажемо да се сунце помрачава.

§. 5.

О воздушнымъ появленіямъ.

П. Шта є атмосфера?

О. Атмосфера зове се онай воздухъ, кои землю нашу са свію страна окружава, кои мы непрестано дишемо, и безъ кога не бы могли живити. Изъ атмосфере пада на землю нашу киша, снегъ, туча, — у атмосфери су облаци, ветрови, ту мунѣ севаю и громови пуцаю.

П. Шта су облаци и како они постаю?

О. Вода топлотомъ сунца претвара се у пару, која кадъ се у воздухъ дигне и ту се згусне, онда постае облакъ.

П. Шта е киша?

О. Кадъ се пара у воздуху олади и згусне, па збогъ тога отешча, онда пада на земљу у каплицама; то е киша.

П. Шта е магла?

О. Магла е облакъ, кои близу површине земне постае.

П. Шта е снегъ?

О. Кадъ е ладно, онда се испаренія у воздуху претворе као у неко бело перъ, кое на земљу пада; то е снегъ.

П. Шта е ветаръ?

О. Ветаръ нѣ ништа друго, него узколебанный воздухъ, кои се одъ едногъ места на друго помиче.

П. Шта є муња ?

О. Муња є она светлостъ, кою у въздуху на єданпутъ видимо, па є одма нестане.

П. Шта є громъ ?

О. Громъ є онай тресакъ, коя се чує одма кадъ муња севне.

П. Одкудъ бива муња и гр-млявина ?

О. Одтуда, кадъ се нека невидима течностъ, коє у въздуху има, напрасно изліє, и изъ єдногъ облака у другій пређе, или се у землю спусти.

П. А како се зове та течностъ ?

О. Та течностъ зове се обично *електрична течностъ* (или мунѣвина).

П. Да ли ове електричне течности само у въздуху има ?

О. Електричне течности има скоро у свима тѣлесама. Човекъ се може о томе увѣрити, кадъ две

ствари єдну о другу тарє. На при-
мѣръ, кадъ се парче црвена воска
протарє о чоу, онда тай восакъ
привлачи себи кончиће, длаке, пе-
сакъ, и другє лаке ствари. Исто
такo кадъ уватимо мачку, па є по
леђима у мраку тарємо, видимо, ка-
ко варнице изъ нѣны длака севаю.

П. Єсу ли люди изобрели на-
чинъ, како да се одъ грома чувамо?

О. Єсу. Начини се єдна или
двє шибке одъ гвозђа, па се оне
метну на врѣ зданія каквогъ. По-
сле тога привежу се за ову шибку
гвозденє жице, и спроведу у землю
или у бунаръ. Кадъ громъ близу
оваквогъ зданія удари, онда обич-
но падне на ону гвоздену шибку,
па иде по жици и спусти се у бу-
наръ или у землю, безъ икаквє
штете. Оваква справа зове се гро-
мовный одводъ.

П. Є ли опасно у време грмля-
вине стати подъ високо дрво?

О. Дрва, звонаре, и уобште све што е узвышено и заошилѣно, привлачи громъ, зато, кадъ грми, опасно е подъ дрво стати, или звонити.

Глава пета.

§. 1.

О Земльи.

П. Шта е земля?

О. Земля е онай небесный кругъ, на комъ мы живимо. Земля се состои изъ тврде землѣ и воде.

П. Како се зове наука, коя насъ учи, да познамо нашу землю?

О. Зове се *Землюписъ* или *Географія*.

П. А шта насъ учи *Землюписъ*?

О. *Землюписъ* учи насъ, да познамо каква е наша земля, и какви народи на нѡй живе.

П. Ты си намъ казао, да е сунце непокретно, и да се наша зе-

мля око нѣга окреће. Садъ ми кажи, како се земля око сунца окреће?

О. Земля се окреће у едно исто време на два начина:

Прво, она се окреће око себе саме. Ово окретанѣ свршуе она за 24 сата, или за данъ и ноћъ. У овомъ окретаню свомъ показуе земля сунцу часъ одну часъ другу половину свою: одтуда бива кодъ насъ данъ и ноћъ.

Друго, земля се у исто време окреће и око сунца. Ово окретанѣ свршава она за триста шестдесетъ и петъ дана и шесть сатій, или одну годину.

II. Ё ли земля већа или маня одъ сунца?

О. Земля е маня одъ сунца скоро еданъ миліонъ триста и тридесетъ хиляда пута.

II. Ё ли земля већа или маня одъ месеца?

О. Земля е петдесетъ пута ве-
ћа одъ месеца.

§. 2.

О г л а в н ы м ъ с т р а н а м а
с в е т а .

П. Шта чинимо, кадъ смо ра-
ди да дознамо, како леже разне ча-
сти наше землѣ?

О. Кадъ оѹемо да дознамо, ка-
ко лежи коя поѹдина часть наше
землѣ, онда е меримо по онымъ
четирѣ точкама, кое се зову гла-
вне стране света.

П. Можешъ ли ми казати, ка-
ко се зовуте четири стране света?

О. Оне се зову; *истокъ*, *западъ*,
сѣверъ и *югъ*.

П. Шта е *истокъ*?

О. *Истокъ* е она страна, гди
се сунце рађа.

П. Шта е *западъ*?

О, *Западъ* е она страна, гди
сунце залази.

П. Шта е сѣверъ?

О. Сѣверъ е она страна, која е предъ нама, кадъ се тако окрене-мо, да намъ истокъ дође съ десне, а западъ съ леве стране.

П. Шта е югъ?

О. Югъ е она страна, која е предъ нама, кадъ се тако окрене-мо, да намъ истокъ дође съ леве, а западъ съ десне стране.

П. Како су назначене на землѣвиду ове четири стране света?

О. Сѣверъ се налази горе на вѣру, Югъ доле, Западъ съ леве, а Истокъ съ десне стране.

§. 3.

О в о д и.

П. Како се разделяе површина земна?

О. Површина земна разделяе се на тврду земљу и на воду. Вода дѣли се на мора, рѣке, потоке, езера и баре.

П. Шта є море?

О. Море є она грдна слана вода, коя већу часть наше земљѣ за-
узима.

П. Шта є рѣка?

О. Рѣка є она сладка вода, коя
у какво море утиче.

П. Како се зове оно место, од-
куда рѣка истиче?

О. Зовесе глава рѣке или из-
воръ.

П. А како се зове оно место,
гди се рѣка у море или у другу
какву рѣку улива?

О. Зове се ушће, или утокъ.

П. Шта є потокъ?

О. Потокъ є текућа вода, коя
є много маня одъ рѣке. Потоци
обично утичу у рѣке,

П. Шта є єзеро?

О. Єзеро є велика и дубока во-
да, коя є са свию страна земљомъ
окружена.

П. Шта є бара ?

О. Бара є маня вода, коя є такође са свію страна земљомъ окружена. Баре се обично пресушую, кадъ є велика врућина.

П. Шта є каналъ ?

О. Каналъ є начинѣнъ као каква рѣка, да рѣку съ рѣкомъ, или рѣку съ моремъ, или море съ моремъ саюзи.

§. 4.

О тврдой земљи.

П. Како се дели тврда земля ?

О. Тврда земля дели се на петъ главны частій.

П. Како се зову те части ?

О. Зову се: *Европа, Азія, Африка, Америка и Аустралиа.*

П. Шта мыслишь, чега има више на нашой земљи, тврде землѣ, или воде ?

О. Тврда земля заузима само одну четврту часть наше землѣ,

Остале три части водомъ су покривене.

П. Кажи ми штогодъ о Европи?

О. Европа є истина найманя, али најпросвећенія часть света, збогъ плодовитости нѣне землѣ, збогъ умѣрености нѣногъ поднебія, збогъ радиности и умѣтности нѣны обитателя, далѣ збогъ велике трговине, художества, и наука, заузима она прво место на свету. У Европи има руда одъ калая, олова, гвожђа, бакра, злата и сребра. Европейци су беле бое; само су они мало црноманясти, кои живе у южнимъ предѣлима.

П. Кажи ми штогодъ о Азиі.

О. Азија є много већа одъ Европе. Она є већа и одъ Африке. Ту су се збыли они догађаи, о којима свето писмо говори. Ту є колевка рода човечіегъ и почетакъ нѣговогъ изображенія.

У Азїи рађа жито, пириначъ, вино, и други врло лепи плодови. Ту има злата, сребра, бисера, драгогъ каменя и слонове кости. Оданде се доноси кафа, тей, тамянъ, и друге мирисаве ствари.

У Азїи има слонова, лавова, камила, најболѣи коня, и други животиня.

Обитателѣи сѣверне части Азїе беле су коже, а обитателѣи южне части, мрке.

П. Каква є Африка?

О. Африка є најтоплїя часть света. Она є мања одъ Азїе, а већа одъ Европе. Обитателѣи нѣни обично су црни, и врло глупи и непросвећени.

У Африки има много пустињя, у којима живе лавови, инорози, биволи, слонови, маймуни, дивлѣи магарци и ноєви. У рѣкама има грдны змїя и крокодила. У Африки ра-

ѣаю такође свакояки плодови; ту има врло лепы коня, и много златны руда.

П. Каква є Америка?

О. Америка є окружена водомъ са свію страна. Она є четврта часть наше землѣ. Готово є онолико велика, колико остале три части света. Америку є одкріо славный генуезскій пловаць, Христофоръ Колумбъ, текъ у години 1492.

Америка є уобште плодна. Оданде се доноси добаръ шеѣеръ, дуванъ, чивить, памукъ; ту су найвеѣе и найбогатіє руде одъ злата и сребра. — Лице обитателя Америке бакарне є бое.

П. Шта є Аустралиа?

О. Аустралиа є пета часть света. Она се састои изъ много острова, између кой є найвеѣій *Нова Холандіа*. Овай є островъ самъ за себе скоро веѣій одъ Европе. — У Аустралиі живе народи разны племена. Сви су скоро дивльи, црне бое, и врло сурови.

П. У коіой часті света мы живимо?

О. Мы живимо у Европи.

П. Како се зове наше отечество?

О. Наше отечество зове се Србія; и има око еданъ миліонъ душа. Мы се зовемо Срби.

П. Шта є Србія сада?

О. Србія є сада княжество.

П. А є ли Србія кадъ што већа была?

О. Србія є подъ силнымъ Душаномъ постала царство, кое є было врло яко и велико, до Косовске битке, па смо ту подъ кнезомъ Лазаромъ пропали.

П. Има ли Срба іоштъ гди?

О. Срба има іоштъ у старой Србіи, Босни, Ерцеговини, Далмаціи, Црной Гори, Боки Которской, у сусѣдномъ войводству Србін, и у Бановини.

П. Кажи ми, колико има свега Срба?

О. Срба има преко петъ миліона.

П. Одъ кога су колѣна Срби?

О. Срби су народъ одъ колѣна славенскогъ.

П. Има ли іоштъ славенски народа осимъ Срба?

О. Славенски су народи: Русси, Поляци, Чеси, Словаци, Словенци, Бугари и Рвати. Славена има највише у Европи. Има іѣ до осамдесетъ миліона.

Глава шеста.

§. 1.

О царствама природе.

П. Шта е природа?

О. Природа е све, што е Богъ створио, и што люди нису іоштъ преиначили.

П. Како се дели цела природа?

О. Цела природа дели се на три главна оддѣленія или царства.

П. Коя су то три царства?

О. 1. царство животиня; 2.

царство растѣнія; 3. царство ископаемы.

П. Шта садржи прво царство?

О. Царство животина садржи сва животно, као што су: люди, четвороножне животинѣ, птице, рибе, насѣкома и црви.

П. Шта садржи друго царство?

О. Царство растѣнія садржи сво билѣ, као што су: дрва, цвеће, траве, едномѣ рѣчи, сва растѣнія.

П. Шта садржи треће царство?

О. Царство ископаемы садржи у себи све руде, све метале, сво каменѣ, и све различне землѣ.

§. 2.

О изворима, које човекъ налази у три царства природе, да све потребе живота намируе.

П. Шта е човеку најпотребније?

О. Човеку е рана најпотребнија, ерѣ човекъ не бы могао живити да не еде.

П. Шта налази човекъ у природи за свою рану?

О. Налази плодове одъ свакојки дрва и растѣнія, млеко одъ домаће стоке, као што су краве, козе, овце, после месо одъ животиња, као домаће стоке, звериня, птица, и риба.

П. Кои су плодови најполезнији човеку за рану?

О. Жито, овасъ, и кукурузъ, одъ нѣга се меси лебъ. — Кромпиръ є такође єдно одъ пайполезнији растѣнія за човека. Кромпиръ є у Европу пренешенъ изъ Азіе.

П. Осимъ ране шта є јоштъ човеку најнуждније?

О. Одело и обиталиште.

П. Чимъ се човекъ одева?

О. У почетку люди су убіяли разне животињѣ, па се одъ њіовогъ меса ранили, а кожомъ се њіовомъ одевали. После тога почели су употребљавати њіову длаку и вуну, те су одъ тога градили разна су-

кна, одъ чега су после себи альине кроили. Найпосле одкрио є човекъ у природи нека растѣнія, као што су ланъ, конопля и памукъ, коя кадъ се опредѹ и откаю, човеку су одъ велике ползе.

П. Како є човекъ дошао до тога, да себи обиталиште начини, те тако да се сачува одъ кише, зиме, превелике врућине, и други непогода?

О. Одъ дрва, коя є по шумама налазіо, градіо є човекъ себи най-пре просте мале колибе; после тога са каменѣмъ, кречомъ, пескомъ, разнымъ орудіама, коя є човекъ изумео, почео є онъ градити простране и угодне куће, много яче него дрвене колибе.

П. Дакле човекъ морао є разне послове свршивати, да себи рану, одећу, и обиталиште прибави. Како се ти послови зову, свакій за себе?

О. Послови ови зову се рукодѣлія и художества.

§. 2.

О рукодѣліяма и художествама.

П. Шта се разуме подъ рукодѣліємъ?

О. Подъ рукодѣліємъ разумеваю се сви послови, кои се рукомъ врше, као што су послови кројача, чизмара, опанчара, зидара, ткача, цигляра, дрводелѣ, стаклара, брава-ра, лончара, качара, колара, калайціе, казанціе, седлара, ужара, и т. д.

П. Како се зову они кои раде ове послове?

О. Зову се рукодѣлци или занатліе.

П. Шта су художества?

О. То су они послови, при којима умъ човечій више ради, него руке. Они кои послове ове извршую, зову се художници, или умѣтници, као што су: живописци, образорезци, свирачи и т. д.

§. 4.

О Металима.

П. Осимъ камена, песка и креча, има ли іоштъ штогодъ у царству ископаемы, што бы човеку одъ ползе было?

О. Има такође различни метала или ковова, кои су човеку одъ врло велике ползе.

П. Какво е обште свойство метала?

О. Метали су обично сјайни, више или манъ тврди; но могу се помоћу ватре и чекића умекшати, и свакојко ковати и израђивати.

П. Има ли много метала, и кои су најглавни?

О. Метала има много, а најпознати су гвожђе, челикъ, олово, бакаръ, калай, сребро и злато.

П. Шта е гвожђе?

О. Гвожђе е најпространии но најполезнии металъ. Налази се скоро у свима земляма. Онъ е у природи помешанъ са земљомъ, и он-

да се зове руда, и мора се најпре топити, па пошто се очисти, онда се салїва у комаде, и после кує. Одъ гвожђа праве ковачи разна орудія за земљодѣліє, као што є плугъ, мотика, рало, будакъ, піюкъ и т. д.; одъ нѣга се граде браве, подковице, клинови и многе друге ствари, коє су човеку одъ велике ползе.

П. Шта є челикъ?

О. Челикъ є смеса одъ гвожђа и углѣна. Онъ се може врло лепо угладити. Одъ нѣга се граде ножеви, перорезници, сечице, бріячице, и косе. Одъ челика се граде такође различна оружїя и украшенїя.

П. Шта є олово?

О. Олово є єданъ одъ најмекши метала. Топи се и при слабой ватри. Одъ нѣга се граде танета, сачма, гмизе, олуци, чункови и т. д.

П. Шта є бакаръ?

О. Бакаръ є такође єданъ одъ врло полезны метала. Разликує се одъ други своіомъ црвеномъ боїомъ. Може се врло лепо углади-

ти, но брзо потавни. Одъ бакара граде казанціє велике и мале казане за пециво пійва и ракіє, котлове, легене, тиганѣ, ибрике, кашике и кровне олуке. Одъ бакра се и новци граде.

П. Шта є калай?

О. Калай є бео металъ, и мало тврѣій одъ олова. И калай є смешанъ са земљомъ, одъ коє се пречишћава па се после у плоче салійва. Одъ калай прави се разно кућевно посуђе, као: танъири, свећняци, чиніє и кашике. Съ њиме се сви бакарни судови калаишу да не буду отровни.

П. Шта є сребро?

О. Сребро є бео, врло сјанъ, звучанъ и тежакъ металъ. Одъ њга се граде новци, разно посуђе и друга украшенія. Налази се у свима скоро частима землѣ; но у Америци има га највише.

П. Шта є злато?

О. Злато є жуть металъ, и врло сјанъ. Одъ њга се праве нов-

ци, и различна украшенія. Найтежій е и найскупоценіи одъ свію метала.

§. 5.

О новцима.

П. Казали смо, да се новци праве одъ бакра, сребра и злата. Кажи ми ты садъ, каквымъ се новцима мы служимо?

О. Мы се служимо бакарнымъ, сребрнымъ и златнымъ новцима.

П. Гди су ковани тїи новци, и како се именуоу?

О. Новци, коима се мы служимо, ковани су у Аустріи и Турскої. У Аустріи ковани зову се дукать, талиръ, цванцикъ или двадесетакъ, и по цванцика или десетакъ; а у Турскої ковани зову се: ирмилукъ, низамчиѣъ и ситне паре.

П. Колико вреди еданъ дукать?

О. Еданъ дукать вреди 58 гроша.

П. Колико вреди еданъ талиръ?

О. Єданъ талиръ вреди 24 гроша.

П. А колико вреди єданъ цванцикъ ?

О. Єданъ цванцикъ вреди 4 гроша.

П. Колико вреди єданъ ирмилукъ ?

О. Ирмилукъ вреди 22 гроша.

П. А єданъ низамчиѣтъ ?

О. Єданъ низамчиѣтъ вреди 20 пара.

П. Како се дели єданъ грошъ ?

О. Єданъ грошъ дели се на паре.

П. Колико има пара у єдномъ грошу ?

О. У єдномъ грошу има четрдесеть пара.

§. 6.

О М е р а м а.

П. Шта є товаръ ?

О. Товаръ є мера, коя има сто ока.

П. Шта є ока ?

О. Ока є мера, коя има четири лнтре.

П. Шта є литра?

О. Литра є мера, коя има сто драма.

П. Шта се мери товаромъ, окомъ, литромъ и драмовима?

О. Мери се тежина тврды и течны стварій; као што є брашно, ечамъ, овасъ, пириначъ, кукурузъ, месо, масть, вино, ракія, зейтинъ, и т. д.

П. Шта є аршинъ?

О. Аршинъ є мера, којомъ се дужина какве ствари мери, н. п. чое, сукна, платна и т. д.

П. Како се дели аршинъ?

О. Аршинъ се дели на две половине, три трећине, четири четвртине и осамъ уреза.

П. Какву іоштъ имамо меру?

О. Имамо фатъ, кои се дели на шесть стопа, стопа на дванаестъ палаца, а палацъ на дванаестъ линія.

К Р А Й.

БИБЛИОТЕКА
МАТИЦЕ СРПСКЕ